
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Célok és feladatok

A 7–8. évfolyamokon elsősorban a fejlesztési célok a fontosak: a szövegértési és -alkotási készségek folyamatos továbbfejlesztése, az elméleti alapfogalmak biztos alkalmazása, a nyelvi-irodalmi elemző készség kialakítása. Mindezzel a következő négy éves, 9–12. évfolyam irodalomtörténeti megközelítésű ciklusa készíthető elő.

A nyelvtan témakörök megegyeznek a felső tagozat 7–8. évfolyamának anyagával. A 9–12. évfolyam nyelvtan és irodalom tanterve megegyezik a négy évfolyamos helyi tantervvel, amely a vizsgakövetelmények témaköreit is figyelembe véve tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra).

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik.

Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás ekkorra már több kell, hogy legyen számukra merő technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál.

Hogy az irodalommal ebben a másfajta jelentésében is képesek legyenek szembesülni, ehhez több előfeltételnek is teljesülnie kell. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos serdülőkori viszonyát a tanulmányokhoz, a mély lelki kérdéseket érintő kommunikációhoz és a tekintélyhez, és csakis ezt a kritikus és sebezhető kamaszt jól ismerve fogalmazza meg célkitűzéseit. Ugyanennek másik előfeltétele a tanuló részéről, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek. Mindezek miatt szükséges, hogy a szaktanár az adott tanulócsoporthoz igazítva határozhassa meg a fejlesztendő területekhez rendelendő tartalmi elemeket, műveket, illetve hogy a rendelkezésére álló szabad órakeretet is ennek megfelelően rendelhesse fejlesztési területekhez.

7–8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát is. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkotás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

A szövegek

a) alkalmasak a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére:

- tartalommal töltik meg és erősítik a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, elősegítik más kultúrák megismerését,
- felkeltik a megnyilatkozás iránti igényt,
- szövegek megfelelnek az erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak, erősítik az ítéliképességet,
- megértetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyeket a saját életükben is érvényesíthetők,
- empátiát keltenek más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt,
- műveltségi anyagot adnak a magyar és az európai kultúráról,
- önálló adatgyűjtés módszereit, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használatát, az internet kínálta lehetőségek alkalmazását segítik,
- hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói, különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait,
- a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával is foglalkoznak; az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztálytársadalmi érdekeltségű témákat érintünk
- ember és természet sokféle viszonyát mutatják meg, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához,
- a kritikus fogyasztói magatartásra nevelnek,
- a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtenek,
- az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegének bemutatására, ami jelentősen alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére,
- a digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása,
- a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

b) alkalmasak az anyanyelvi nevelésre:

- a nyelv mint változó, fejlődő rendszer megismerése,
- a nyelvi kompetencia fejlesztése,
- a diákok megismerik és gyakorolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát,
- képessé válnak a szövegek funkcionális elemzésére,
- képesek a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására,
- hatékony kifejezőképesség fejlesztése,
- más nyelvekkel való azonosságok és különbségek feldolgozása,
- az olvasási kedv felkeltése és megerősítése,
- az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése,
- közlésformák, kifejezési módok élményteremtő megismertetése,
- a fogalmi gondolkodás fejlesztése,

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

- az elektronikus információhordozók és napi (célratoró) használatuk,
- a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggései, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközei,
- a nyelvjárási változatok felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése,
- számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira, prezentációira,

c) hatással vannak a tanulók személyiségi fejlődésére:

- segítik és megalapozzák a tanulók önálló ismeretszerzését,
- segítik a differenciált gondolkodást,
- segítik a tanulás módszereinek elsajátítását,
- alkalmassá válnak a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára,
- szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását,
- segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, az én és a másik közötti különbség megfogalmazásában, tiszteletében,
- hozzájárulnak ahhoz, hogy megteremtődjenek a hagyomány elfogadásának és alakításának igénye,
- lehetőséget teremtenek az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, megismerik a nyelvi és művészi konvenciókat,
- a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat, hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez,
- az értékkeresés az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése,
- változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak,
- támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását,
- támogatják a saját életükkel, további tanulmányaikkal kapcsolatos felelős döntéseiket,
- megmutatják az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát is,
- fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják,
- értékkeresés az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módját az empátia, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez,
- éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzetében (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is,
- alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy óraszámát a kerettanterv a következőképpen kezeli: a 7-8. évfolyamon összesen 97 nyelvtanórát és 130 irodalomórát tervez. Ez a helyi tanterv megőrzi a kerettantervben megfogalmazott irányokat, terveket, a tananyag jelen átcsoportosításával mégis úgy gondoljuk, hogy biztosítja a hatékonyabb tanítást.

Szükséges tanulói segédletek

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

A magyar nyelv és irodalom tantárgy alapvető tanulói segédletei a tankönyvek, szöveggyűjtemények és feladatlapok. Emellett a könyvtárhasználat lehetővé teszi, illetve ösztönöz a kézikönyvek, szótárak, lexikonok, illetve a szépirodalmi művek, illetve ezek szakirodalmi feldolgozásainak használatára is. A tanterv elvárja a tanulótól az audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készségszintű gyakorlati alkalmazását, így szintén tanulói segédletként említendő (az audiovizuális adathordozók mellett) az internetes kapcsolattal rendelkező számítógép.

A magyar irodalom tantárgy témaköreit teljesen lefedi Turcsányi Márta irodalom 7. és 8. (Műszaki Kiadó) című tankönyve. Ez a kiadvány tankönyv, olvasmány- és feladatgyűjtemény is egy kötetben.

A tanulói munka értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben és a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot, illetve tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvözöek lehetnek. A tantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük. A továbbhaladás feltételeiben megfogalmazottak azonban nem a minimumkövetelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. A továbbhaladás feltételei elsősorban a legfőbb fejlesztési-képzési feladatok teljesülése révén elvárható teljesítményeket nevezik meg. Tájékoztatásul szolgálhatnak arra, hogy amíg a tanulócsoport ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető órakeret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezek gyakorlását akár az egész osztálynak, akár differenciáltan a valamelyik feltételben elmaradt tanulóknak.

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, projekt munkák, szóbeli prezentációk) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy fejlesztő vagy összegző, egy-egy folyamatot lezáró típusú értékelésről van-e szó. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. E folyamatos értékelői magatartás egyik lehetősége a fejlesztő értékelés, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés általában személyre szóló, ugyanakkor tárgyyszerű, hiszen az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőre (erényei, hiányosságaira, a továbblépés lehetőségeire) összpontosít. Formája gyakran szóbeli kommentár, a tanuló teljesítményeihez fűzött írásos megjegyzés. „Üzenete” tehát nem a minősítés, hanem a tanuló fejlődésének segítése. Hatásának érvényesülésében fontos a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállás.

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyag tartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szöveg-feldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyagtartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban, pl. hozzászólás, kiselőadás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékokban).

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókinész, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szöveghű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;

írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;

kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);

szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása;

vitaszituációkban való részvétel;

művek, műrészletek (memoriterék) előadása;

évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából;

tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából;

projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése;

belső és külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll céljából.

A tanári értékelés mellett a középiskolában más hatékony formák is érvényesíthetőek, így a tanulók önértékelése (pl. a saját kiselőadásáé, fogalmazásáé). A diáktársak is felléphetnek az értékelő szerepében: pl. a disputa-programban, szituációs játékok, kifejező szövegmondás értékelésében.

Óraszámok

A magyar nyelv és irodalom heti óraszámainak alakulása a hat évfolyamos osztályban:

évfolyam	7.	8.	9.	10.	11.	12.
----------	----	----	----	-----	-----	-----

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

A és B osztály	Magyar nyelv	2	2	1	1	1	1
	Magyar irodalom	2	2	3	3	3	4
fakultáció				1	1	2	2

	7. évfolyam	8. évfolyam	kerettantervi számok két évre összesen	szabad órakeret
nyelvtan	72	72	97	47
irodalom	72	72	130	14
összesen	144 óra (36 hét, heti 4 óra)	144 (36 hét, heti 4 óra)	227	61

Ez a helyi tanterv megőrzi a kerettantervben megfogalmazott irányokat, terveket, ugyanakkor a tananyag jelen átcsoportosításával biztosítja a hatékonyabb, egyénre, illetve tanulócsoporthoz szabható fejlesztést, tanítást.

Az egyes évfolyamokon a tematikai egységek sorrendjét a szaktanár az adott osztályhoz, tanulócsoporthoz igazított tanmenetében az évfolyamon belül szabadon alakíthatja. A fennmaradó szabad órakeret felhasználásáról a szaktanár dönt, azt az adott osztály esetében leginkább fejlesztendő területekre fordíthatja.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

7. évfolyam

Magyar nyelv
Éves óraszám: 72 óra (36 x 2 óra)

A 7. évfolyam magyar nyelvi témáinak és óraszámainak összefoglaló táblázata:

Ismeretek	kerettantervi óraszámok témánként	szabadon felhasználható óraszámok
1. Olvasás, szövegértés	9	11 óra ebben a témában
2. Írás, fogalmazás	7	a szaktanár saját elképzelése szerint
3. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	13	a szaktanár saját elképzelése szerint
4. Helyesírás	13	a szaktanár saját elképzelése szerint
összesen 72 óra	42	30

A 7. évfolyamon **30 órát magyar nyelv és irodalom egységében** tanítunk. Sokféle, különböző szöveggel ismerkedünk. A (nyelvi) jel, a jelrendszer sajátosságait (főleg irodalmi) szövegeken keresztül mutatjuk meg a diákoknak. A szövegekben láttatjuk a nem nyelvi jelek sokszínűségét, valamint a nyelvi jelek hiányának sokféle jelentését is.

	Kerettantervi óraszám: 9 Szabadon felhasználható óraszám: 11
1. Olvasás, szövegértés	Lehetséges kapcsolódási pontok
A különböző szövegek megértése, elemzése, kritikai feldolgozása (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás; elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegek). A tanult szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák, adatkeresési technikák, információkezelési módok (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása, fejlesztése különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása. A reklámnyelv, a reklámhatás kritikus	<i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai, felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban, ábrák, képek, illusztrációk értelmezése, tipográfia ismeretek <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékokban <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang,

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>nyelvi elemzése, az információk helyes értékelése, a manipuláció felismerése.</p> <p>A tömegkommunikáció formáinak (sajtó, rádió, televízió, internet) céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának (hír, tudósítás, interjú) megismertetése. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából.</p> <p>Formai-stilisztikai elemzések, a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása. Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése.</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Elektronikus és nyomtatott szótárhasználat. Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.</p> <p>A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.</p>	<p>beszédtempó, ritmus</p> <p><i>Informatika</i>: keresési ismeretek alkalmazása, szövegszerkesztői programok lehetőségei</p>
--	---

**MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI
TANTERVE**

	Kerettantervi óraszám: 7 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint
2. Írás, fogalmazás	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Többféle (papíralapú és számítógépes) jegyzetelési technika, forma elsajátítása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása, gyakorlása. A tanulást segítő törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Az önálló vázlatkészítés, jegyzet különféle eljárásai.</p> <p>Egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Néhány tömegkommunikációs műfaj sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás).</p> <p>A bemutatkozás (jellemzés) írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.</p> <p>Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál, komment, vélemény)</p> <p>Írástechnikai kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb.</p> <p>Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény stb.</p>	<p><i>Informatika</i>: a szövegszerkesztő programok lehetőségei</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: tipográfia ismeretek</p>

	Kerettantervi óraszám: 13 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint
3. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés.</p> <p>A beszédhelyzetnek megfelelő megnyilatkozás gyakorlása.</p>	<p><i>Minden tantárgy</i>: felszólalás, kiselőadás, (ünnepi) beszéd, részvétel beszélgetésben, vitában</p> <p><i>Dráma és tánc</i>: kifejező szövegmondás</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>A vitázás, érvelés alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben (pl. megbeszélés). Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p>	<p>dramatikus játékokban</p> <p><i>Ének-zene</i>: beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus</p>
--	---

	<p>Kerettantervi óraszám: 13 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint</p>
<p>4. Helyesírás</p>	<p>Lehetséges kapcsolódási pontok</p>
<p>A helyesírás értelemtükrözőítő szerepének felhasználása (mondatfajták, a mondat szerkezeti típusai szerint) különféle írásbeli műfajokban.</p> <p>A normakövető és a normától eltérő helyesírás.</p> <p>Az írásjelek, a szöveg központosításának (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel) legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja.</p> <p>Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.</p>	<p><i>Informatika</i>: a helyesírási ellenőrző programok</p> <p><i>Vizuális kultúra</i>: tipográfiai ismeretek – esztétikus és célszerű íráskép</p>

A szaktanár további 19 órát a saját elképzelése szerint oszt be (számonkérés, tanári szándék, csoport érdeklődése, továbbhaladása stb. szerint).

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

7. évfolyam

Magyar irodalom

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2 óra)

A 7. évfolyam magyar irodalom témáinak és óraszámainak összefoglaló táblázata:

Tematikai egységek	kerettantervi óraszámok témánként	szabadon felhasználható óraszámok
1. Kisepikai alkotások	23	10
2. Nagyepikai alkotás	8	a szaktanár saját elképzelése szerint
3. Drámai műfajok (egy komédia)	8	a szaktanár saját elképzelése szerint
4. Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből	7	a szaktanár saját elképzelése szerint
5. A média kifejezőeszközei 1. és 2. A média társadalmi szerepe, használata	10	a szaktanár saját elképzelése szerint
összesen 72 óra	56	16

A 7. évfolyamon **30 órát magyar nyelv és irodalom egységében** tanítunk. Sokféle, különböző szöveggel ismerkedünk. A (nyelvi) jel, a jelrendszer sajátosságait (főleg irodalmi) szövegeken keresztül mutatjuk meg a diákoknak. Mivel az órák egy részét a nyelvi órákhoz számoltuk, így az irodalom órákhoz 10 órát sorolunk, ez jelenik meg a kisepikai alkotások szabadon felhasználható órakeretében.

1. Kisepikai alkotások	Kerettantervi óraszám: 23 Szabadon felhasználható óraszám: 10 Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.</p> <p>Epikai műnem. Verses és prózaepika.</p> <p>Műfajok. Novella, (bibliai) elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, komikus eposz, ballada (Arany), legenda, mese, monda, mitológiai történet.</p> <p>Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok – pl. az elbeszélés és a történet időrendje közti eltérést – előreutalás, késleltetés, cselekmény, elbeszélői nézőpont,</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak kifejezése drámajátékban, szerepjátékban</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>fordulat, beszédhelyzet, szerkesztésmód, leírás, párbeszéd, szereplők, helyszínek, hangnem, téma, motívumok).</p> <p>Az irodalom nagy témáinak azonosítása (pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek).</p> <p>Vélemény megosztása: érzelmi tartalmak felismerése, magatartásformák értékelése.</p> <p>Memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadása.</p> <p>Kosztolányi Dezső (A kulcs), Mikszáth Kálmán (A néhai bárány) és más magyar elbeszélők alkotásai.</p> <p>Karinthy: Tanár úr kérem</p> <p>Móricz</p> <p>Örkény: Egypercesek Petőfi komikus eposza Arany-ballada</p>	
---	--

	<p>Kerettantervi óraszám: 8 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint</p>
2. Nagyepikai alkotás	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést (elemzések, értelmezések és kreatív írások).</p> <p>Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térviszonyok azonosítása, elemzése, az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése, cselekmény, anekdotikusság, szerkezet, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere, jellemzése (egyéni állásfoglalással), magatartásformák, erkölcsi választások értékelése; az elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet felismerése, vélemény, irodalmi élmény megosztása.</p> <p>A műfaji sajátosságok rögzítése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem).</p> <p>Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.</p>	<p><i>Informatika:</i> források önálló feltárása és felhasználása</p> <p><i>Földrajz:</i> az olvasott művek topológiája</p> <p><i>Erkölcstan:</i> erkölcsi dilemmák</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadása.</p> <p>Mikszáth: Szent Péter esernyője - sok szempontú megközelítés</p> <p>Jókai: A kőszívű ember fiai / más</p> <p>Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból (pl. Varró D: Túl a Maszat-hegyen), műbemutatók, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).</p>	
--	--

	<p>Kerettantervi óraszám: 8</p> <p>Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint</p>
<p>3. Drámai műfajok (egy komédia)</p>	<p>Lehetséges kapcsolódási pontok</p>
<p>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására.</p> <p>A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése.</p> <p>A drámai műnem főbb jellemzői. Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, (jellem)típus, szerkezet, alapszituáció, cselekmény, díszlet, konfliktusok, (színpadi) nyelv, dialógus. Hősök (egyéni és tipikus vonások), szerepjáték. Drámai szerkezet.</p> <p>A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős). A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum). Komikus jellem, jellemtípus. Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p> <p>Konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása.</p> <p>Egy jelenet elemzése és értelmezése, esetleg megjelenítése (színházi előadás vagy felvétele). Egy szövegrészlet megtanulása, jelenet előadása. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás</p>	<p>Kenneth Branagh: Sok hűhó semmiért</p> <p>Színházlátogatás.</p>

**MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI
TANTERVE**

<p>megbeszélésében. Dráma és színház, a színházi megjelenítés.</p> <p>Molière: A fősvény (esetleg pl. Képzelt beteg) vagy Shakespeare egy vígjátéka vagy Szigligeti: Liliomfi vagy Goldoni: Két úr szolgája</p>	
--	--

	Kerettantervi óraszám: 7
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Népszerű irodalom műfajából ifjúsági és / vagy szórakoztató regény: bűnügyi történet, tudományos-fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi, megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény) (tanári választás szerint).</p> <p>Témák, hősök, műfaji változatok.</p> <p>Tájékozódik erkölcsi kérdésekben; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát. A humor.</p> <p>Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása.</p> <p>A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.</p> <p>A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, pl. Golding: <i>A Legyek Ura</i> / Salinger: <i>Zabhegyező</i> / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény.</p> <p>A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.</p> <p>Memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadása.</p>	<p><i>Társadalomismeret</i>: a bűnügyi regények társadalomképe</p> <p><i>Vizuális kultúra; Ének-zene</i>: a populáris kultúra műfajai, jellemzői</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

	Kerettantervi óraszám: 10 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint
A média kifejezőeszközei 1. és 2. Történet és elbeszélés a mozgóképen A média társadalmi szerepe, használata	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése, annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével mindennapi konfliktusok átélése.</p> <p>A tudatos szövegválasztás (audiovizuális média, internet) képességének fejlesztése. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése.</p> <p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek, hősök és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban).</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. storyboard, animáció, interjú alkalmazásával).</p> <p>A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata.</p> <p>A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az expozíció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása (pl. western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői).</p> <p>A rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyok megértése, a történet idejének és helyszínének, a cselekmény kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal, képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera</p> <p><i>Tánc:</i> alapvető táncstílusok, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

sorrendjének azonosítása.

Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőképesség fejlesztése. A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. **A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása.**

Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a **rendszerzés** néhány alapszempontja (a valóságanyag természete, **dokumentumfilm-fikció**; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film). A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható **ábrázolási konvenciók**, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata).

A meghatározó **sajtóműfajok** felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika), tevékenységek ismerete (pl. újságíró, fotóriporter). A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás **erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést** igényel.

Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, **szimbolikus** –, például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – **kódokat**).

Annak tudatosítása, hogy a **technikai úton rögzített képeket** (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés (**értelmezési keret**) nagymértékben függ a befogadótól.

A **mágikus gondolkodás** fogalmának vizsgálata, meghatározása (a tárgyak

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).

Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére. A **résztevő és aktív állampolgári szerep** elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.

Kérdések és állítások megfogalmazása a mediatizált kommunikáció **egyirányú és/vagy interaktív jellegével** kapcsolatban.

Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotíp megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.

A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).

A **sztereotípiák és a reprezentáció** fogalmának meghatározása, annak érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.

Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése).

Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napsajtóban).

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

7. évfolyam A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes a **kulturált szociális érintkezésre**, hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.

Képes mások érzelmeinek felismerésére, saját **érzelmeit kifejezni, álláspontját** megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével **megvédeni**, ugyanakkor empatikusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.

Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek **erkölcsi kérdésfeltevéseire** véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos **saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni**, állításait indokolni. Alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, értelmezésére;

Képes 8–10 műfajt műnemekbe besorolni, és **a műnemek lényegét** meg tudja fogalmazni. A különböző **regénytípusok** műfaji jegyeit felismeri, a **szereplőket jellemezni** tudja, a **konfliktusok** mibenlétét fel tudja tární. Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos **elbeszélői szerep** különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen **elbeszélésmód** eltérését. A kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) összefoglalja, átismétli az év során megszerzett ismereteit.

Felismeri az alapvető **lírai műfajok sajátosságait** különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek **tematikáját**, meghatározó **motívumait**. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a **zenei és ritmikai eszközök típusait**, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít **képeket, alakzatokat**, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a **kompozíció** meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása).

Képes a **drámai** szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére, a **komikum** mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére. Ismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit.

Az **ismertebb műfajokról** tudja az alapvető információkat. Felismeri a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfaj-független szerepét, képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására.

Képes egyszerűbb **meghatározást** megfogalmazni a tantervben felsorolt irodalmi és nyelvészeti fogalmakról. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani a fogalomhoz megfelelőt.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Alkalmazza a művek már ismert **értelmezési szempontjait** (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat, felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet, érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést, a cselekmény elemeit, a szereplők kapcsolatait).

Képes a **szereplők jellemzésére**, egy jellemtípus azonosítására, a szereplők tetteinek minősítésére.

Azonosítja az irodalom **nagy témáit**, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szegénység, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás.

Képes az **irodalmi élmény másokkal való megosztására**, olvasmányainak ajánlására, alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására, beszámoló készítésére és különféle vélemények összevetésére. Képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést.

Képes művek, műrészletek (verses és prózaepikai szövegrészletek) **szövegű felidézésére**. Képes **szituációk és instrukciók értelmezésére**, egy jelenet megjelenítésére, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére.

Képes **beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani** különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.

Össze tudja foglalni a **szöveg tartalmát**, tud **önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni**. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a **szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére**, a szövegből információk visszakeresésére.

Ismeri a **tömegkommunikáció** fogalmát, legjellemzőbb területeit. Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a **médiatudatosság elemi szintje**, az önálló, kritikus attitűd.

Igényesen fejezi ki magát szóban és írásban (pl. különböző mondatfajtákat használ, lexikai választása igényes). **Helyesírása** jó vagy fejlődést mutat, gyakorol, különböző stratégiákkal segíti magát a fejlődésben.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

8. évfolyam

Magyar nyelv

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2 óra)

A 8. évfolyam magyar nyelvi témáinak és óraszámainak összefoglaló táblázata:

Ismeretek	kerettantervi óraszámok témánként	szabadon felhasználható óraszámok
1. A nyelv szerkezete és jelentése	48	a szaktanár saját elképzelése szerint
2. A nyelv állandósága és változása	7	a szaktanár saját elképzelése szerint
	55	17

	Kerettantervi óraszám: 48 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint
1. A nyelv szerkezete és jelentése	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.</p> <p>Fonémák</p> <p>Morfémák: szótó, toldalék: képző, jel, rag</p> <p>Lexémák: A szóalkotási módok megismertetése (szógyűjtés, játékos szóalkotási módok).</p> <p>A szóösszetételek típusai, jelentésük változása.</p> <p>A szóösszetétel, szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; alapszó, képzett szó.</p> <p>Az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p> <p>Szófajok: Alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozói igenév. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő.</p> <p>Mondatszó, indulatszó, módosítószó.</p> <p>Szintagmák: Szószerkezetek típusai, fajtái:</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>mellérendelés, alárendelés. A szószerkeztípusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonzók és mondatszók, funkcionális szerepének megismertetése.</p> <p>Mondattan: A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése. Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat, használatuk. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.</p> <p>Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat.</p> <p>Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták, szövegszervező ereje.</p> <p>Központosítás helyesírási kérdései.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. Minden nyelvi szinthez tartoznak helyesírási gyakorlatok (új szabályok felismertetése vagy a szabályok ismétlése).</p>	
---	--

	<p>Kerettantervi óraszám: 7 Szabadon felhasználható óraszám: a szaktanár saját elképzelése szerint</p>
<p>2. A nyelv állandósága és változása</p>	<p>Lehetséges kapcsolódási pontok</p>
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság történetének kezdetei</p> <p><i>Ének-zene:</i> régi és új stílusú népdalok</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>irodalmi példákon. A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása. Szótárhasználat.</p> <p>Nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád. A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között. Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal. Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.</p>	
--	--

A szaktanár további 17 órát a saját elképzelése szerint oszt be (számonkérés, tanári szándék, csoport érdeklődése, továbbhaladása stb. szerint).

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

8. évfolyam

Magyar irodalom

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2 óra)

A 8. évfolyam magyar irodalom témáinak és óraszámainak összefoglaló táblázata:

Tematikai egységek	kerettantervi óraszámok témánként
1. Egy korstílus – a romantika	6
2. Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	6
3. Lírai műfajok	22
4. Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok	17
5. Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	7
6. Nagyepikai alkotás - regényelemzés	8
szabad órakeret	6
összesen 72 óra	72

	Kerettantervi óraszám: 6
1. Egy korstílus – a romantika	Lehetséges kapcsolódási pontok
Ismerkedés egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel, a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok), háttérével, esztétikai elveivel, törekvéseivel, ábrázolásmódjával, hangnemével; a stílus formajegyeivel, romantika és reformkor összefüggésével. A korszakolás nehézségei. A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Romantikus jegyek , vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása, romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás. Digitális források használata, önálló ismeretszerzés többféle módszere (pl. internet, elektronikus	<i>Vizuális kultúra:</i> romantikus festmények, épületek, viseletek <i>Ének-zene:</i> a zenei romantika <i>Informatika:</i> önálló ismeretszerzés, a források azonosítása

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>könyvtár).</p> <p>Ajánlott: tematikus-motivikus szempontok szerint irodalmi, képzőművészeti, ill. filmes szövegeket egymás mellé állítani (pl. táj, szerelem, életkép, nő-férfi szerepek, ideálok stb.). Egy korszak erkölcsi és esztétikai kérdései, műformái, hangneme.</p> <p>Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség).</p> <p>Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia).</p> <p>Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: <i>Huszt</i>; Vörösmarty: <i>Ábránd</i>; Petőfi: <i>Egy gondolat bánt engemet...</i>).</p>	
---	--

	Kerettantervi óraszám: 6
2. Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió főbb esztétikai elvei, törekvései, ábrázolásmódja, stílus- és formajegyei (szimbólumhasználat és szimbolizmus megkülönböztetésével). Annak megértése, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.</p> <p>Szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.</p> <p>Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.</p> <p>Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Kosztolányi, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből, illetve a Nyugat szerepe,</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:</i> a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

hatása.	
	Kerettantervi óraszám: 22
3. Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Lírai műnem. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusa; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése (elsősorban 19-20. századi alkotások). A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Népköltészet, műköltészet. Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, (ekloga), tájleíró költemény, életkép. A jelentésteremtő szerep elemzése.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica). A szövegű, kifejező szövegmondás fejlesztése.</p> <p>Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés (ütem, felező 8-as, felező 12-es.) (Rímes / ímtelen) Időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon. Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció. Rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Felismeri a verselés hangulati hatását.</p> <p>Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép, metonímia felismerése, alkalmazása.</p> <p>Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere. A kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése megismeri (pl. tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Azonosít szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, megérti a lexika jelentésteremtő szerepét. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat.</p> <p>Alkotások műfaji szempontokból a magyar</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusok, ritmusfajták azonosítása</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (<i>A Reményhez</i>), Janus Pannonius (<i>Pannónia dicsérete</i>), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós: Nem tudhatom, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: Hymnus; Vörösmarty: Szózat; Petőfi: Nemzeti dal – műértelmezések, sok szempontú elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma)</p>	
--	--

	Kerettantervi óraszám: 17
4. Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok: ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. Annak felismerése, hogy líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét teremtik meg.</p> <p>Tematikus, motívikus kapcsolódások felismerése (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl., ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés.</p> <p>A kompozíció meghatározó elemeinek elemzése (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek, lexika). Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú</p>	<p><i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a rockzene néhány jellemzője</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a reklámeszközök és hatásuk</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>megközelítésben. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. A zenei és ritmikai eszközök típusai, hangulati hatásai Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése.</p> <p>Szemelvények Ady Endre, Kosztolányi Dezső, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (<i>Nem tudhatom</i>), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból. Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből, közműveltségi helyének, szerepének megértése. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Néhány vers megtanulása.</p>	
	Kerettantervi óraszám: 7
<p>5. Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia</p>	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A drámai műnem (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv), drámai szerkezet, drámai jellem, kapcsolataik, konfliktusaik elemzése, jellemtípusok, komédia, tragédia, komikum, tragikum, a minőség műbeli megjelenési formáinak felismerése, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem. A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal. Dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empátikus készségek fejlesztése. Szituációk és instrukciók értelmezése, esetleg megjelenítése. Egy szövegrészlet megtanulása, jelenet előadása az olvasott drámai műből vagy annak alapján. Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet. Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés. A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p>	<p>Színházi előadás elemzése, értékelése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> tragikus/komikus történés, cselekmény; érték, értékvesztés.</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Shakespeare: Romeo és Júlia (vagy egy Shakespeare-komédia vagy Gogol: A revizor).</p> <p>Egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele) elemzése és értelmezése.</p>	
---	--

	Kerettantervi óraszám: 8
7. Nagyepikai alkotás - regényelemzés	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: a szereplők jellemzése, tetteik minősítése; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezése, megbeszélése, véleményezése.</p> <p>Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény, parabola).</p> <p>Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p> <p>Nagyepikai alkotások közlésformái – egy regény sok szempontú megközelítése, a narráció sajátosságainak (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késleltetések) megbeszélése.</p> <p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet, hangnem, ábrázolásmód.</p> <p>Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Az olvasott, feldolgozott regények felidézése és rendszerezése (összefoglalás).</p> <p>Nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk. Memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadása.</p> <p>Pl. Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> vagy Szabó Magda: <i>Abigél</i> vagy Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> (vagy egy másik regénye, pl. <i>Pillangó, Árvácska</i>) vagy Gárdonyi Géza: <i>A láthatatlan ember</i> vagy egy kortárs magyar vagy világirodalmi alkotás.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagyepikai alkotások társadalomképe</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hősök, tettek, magatartásformák értelmezése</p>

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

8. évfolyam A továbbhaladás feltételei

A tanuló képes a **kulturált szociális érintkezésre**, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.

Képes **érzelmeit kifejezni**, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empátiásként képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.

Képes a különböző megjelenésű és műfajú **szövegek globális (átfogó) megértésére**, a szöveg **szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére**, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a **szöveg tartalmát**, tud **önállóan jegyzetet és vázlatot** készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, **állításait indokolni**.

Megismeri a **korszakolás nehézségeit**. Ismerkedik a **romantikával**, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel, a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok), ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével, háttérével, azonosítja esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit, a stílus formajegyeit, felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat, jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat.

Felismeri az alapvető **lírai műfajok sajátosságait** különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Elemez **képeket, alakzatokat**, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása), felismer és elemez művekből feltáruló érzelmi tartalmakat.

Azonosítja egy **stílusirányzat** – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió – meghatározó jegyeit, tudja az irányzatok és egy-egy mű összefüggését, a korszak irodalmi életét (pl. a *Nyugat* szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok). Jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait.

Sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú **lírai** alkotásokat és meg is tanul néhányat, értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat, neves korábbi költők verseit, valamint kortárs magyar szerzők néhány költeményét. Képes művek, műrészletek **szövegű felidézésére**. Azonosítja a **zenei és ritmikai eszközök típusait**,

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben.

Rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is).

Ismerkedik a **reklám és a popzene** új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben. Képes a szórakoztató irodalom, a **populáris irodalom** egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére.

Képes a drámákban, filmekben megjelenő **emberi kapcsolatok**, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.

Elemzi a **drámai** szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét, felismeri a **tragikumot / komikumot** mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit, tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat. Képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére. Tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele). Alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján, különféle dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) fejlődik empatikus készsége.

Azonosítja az **epikai művek** tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, a narráció sajátosságai – az elbeszélés és a történet időrendje –, előreutalások, késleltetések, a műfaji változat, beszédhelyzet és változása, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet).

Azonosítja az irodalom **nagy témáit**, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás. Képes a szereplők **jellemzésére**, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére, Felidézi és **rendszerezi** az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás). Tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit. Tud tájékozódni **erkölcsi kérdésekben**, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát.

Képes a tetszés- vagy **véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak** alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére, képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására, alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására. Képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt).

Képes **memoríterek** (prózaepikai szövegrészletek) előadására.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Tud dolgozni az **önálló ismeretszerzés** többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat. Képes keresni a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is). Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból.

Tud tényeket a **magyar nyelv eredetéről és változásairól**, ezeket példával tudja igazolni. Képes a nyelvészeti szakszavak pontos használatára. A **leíró nyelvtan** alapvető fogalmaival tisztában van, a magyar nyelv struktúráját ismeri.